

Очільник прикарпатського краєзнавства

До 60-річчя від дня народження Михайла Косила

4 вересня 2015 р. відзначив свій славний ювілей голова правління Івано-Франківської обласної організації Національної спілки краєзнавців України Михайло Юрійович Косило – директор обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді, Заслужений працівник освіти та Почесний краєзнавець України, лауреат премій імені Дмитра Яворницького та академіка Петра Тронька НСКУ. Того дня він разом з родиною зійшов на карпатську Говерлу – найвищу вершину України, щоб ще раз вклонитися рідній землі і з висоти років подякувати долі за щедру любов та повагу колег, однодумців та рідних.

Народився Михайло у с. Заріччя Надвірнянського району на Івано-Франківщині в селянській родині, де панували злагода, шана до рідного краю, правдиве слово та праця. Випробування, які випали на долю батьків, загартували і наступні покоління родини у мужності і стійкості у виборюванні незалежності України та подоланні життєвих незгод. Батько Юрій Іванович пройшов крізь страшні табори сталінського ГУЛАГу, а мати Василина Іванівна тривалий час переслідувалась за допомогу учасникам українського визвольного руху. Духовні цінності віри, добра і любові до України батьки прищепили дітям, ще змалечку закладали у них прагнення до пізнання світу, бажання навчатися та здобувати освіту. Михайло на «відмінно» закінчив Зарічанську восьмирічну та Делятинську середню школи, у 1972 р. став студентом Івано-Франківського державного педагогічного інституту імені Василя Стефаника, а згодом отримав другу вищу освіту в Тернопільській академії народного господарства.

Професійна діяльність М. Ю. Косила тісно пов'язана із освітянською галуззю, всебічною роботою з підростаючим поколінням. Від учителя школи до керівника обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді пролягла життєва та творча стежа Михайла Юрійовича – як досвідченого і вдумливого педагога,

ініціативного і вимогливого керівника, талановитого і вмілого організатора, дослідника і ентузіаста краєзнавства та туристичної справи в Україні. На цьому шляху яскраво проявилась його активна суспільна позиція освітянина і громадянина. Працюючи з дітьми багато років, М. Косило чітко усвідомлював нероздільність освіти з патріотичними засадами виховання, формуванням у молодого покоління національної свідомості та людської гідності, поваги до української минувшини та історико-культурної спадщини, любові до рідного краю. Як дієвий засіб у цій праці він уміло використовує широкий потенціал краєзнавства і туристичної роботи, активно розвиваючи ці напрями на Прикарпатті.

Копіткою працею впродовж трьох десятиліть директору вдалось перетворити заклад на один із провідних організаційно-методичних центрів туристсько-краєзнавчої освіти в Україні, який у 2012 р. з відзнакою пройшов державну атестацію. За ініціативи та безпосередньої участі Михайла Косила вперше в Україні створено філії позашкільного навчального закладу та структурний підрозділ для роботи з обдарованими дітьми. На теперішній час на Івано-Франківщині діють дев'ять філій, сім дитячих туристичних баз, навчально-тренувальний центр. Їх вихованці – багаторазові переможці і призери всеукраїнських туристсько-спортивних зльотів та змагань, пошуково-краєзнавчих експедицій, чемпіони і призери чемпіонатів України з техніки лижного та водного туризму не лише серед молоді, а й серед дорослих.

За досягнення у роботі з учнівською молоддю керівника центру обрали академіком Міжнародної академії дитячо-юнацького туризму і краєзнавства, президентом обласної федерації спортивного туризму. Усе ширшого розвитку у діяльності закладу набуває міжнародна співпраця з колегами, зокрема з Польщі та Словаччини. Як визнаний фахівець освітянської галузі, М. Ю. Косило був обраний делегатом і став активним учасни-

ком I–III з'їздів працівників освіти України. Свій педагогічний та організаторський досвід він, як член громадської ради Комітету з питань освіти і науки Верховної Ради України та комітету при Президентові України з присудження Державної премії України в галузі освіти, використовує у діяльності багатьох робочих груп з проблем розвитку освіти в Україні, розробці науково-методичного та нормативно-правового забезпечення у галузі позашкільля, дослідженні теорії і практики туристсько-краєзнавчої роботи в позашкільних навчальних закладах України.

Багатогранна особистість Михайла Юрійовича проявляється і в його громадській діяльності. У 2003 р. він, як авторитетний фахівець освітянського краєзнавства, був обраний головою правління Івано-Франківської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Продовжуючи давні традиції краєзнавчих досліджень на Прикарпатті, М. Косило значно активізував та розширив роботу краєзнавців області. Відчутно виріс чисельний склад організації, яка на теперішній час нараховує 109 членів НСКУ, серед яких чотири академіки, десять професорів та докторів наук, 16 доцентів та кандидатів наук, 20 викладачів, 14 заслужених працівників різних галузей, понад 30 лауреатів обласних та міських премій; зарубіжним членом Спілки став Станіслав Нічей – ректор Опольського університету (Польща). До лав НСКУ у повному складі увійшло Івано-Франківське об'єднання «Моє місто», первинні осередки Спілки діють у Коломиї, Михайло Косило вправно спрямовує увагу дослідників на вивчення нагальних питань історії та культури краю, ініціює та всебічно підтримує проведення наукових форумів, конференцій, семінарів-практикумів з актуальних проблем краєзнавства. У жовтні 2011 р. він виступив одним із організаторів підготовки і проведення XII Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Освітянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи», присвяченої 200-річчю від дня народження українських просвітителів Івана Вагилевича та Маркіяна Шашкевича, яка відбулась в Прикарпатському національному університеті ім. Василя Стефаника. Михайло Юрійович долучився до розробки проблематики конференції, де розглядались теоретико-методологічні засади освітянського краєзнавства, краєзнавча робота в дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних,

професійно-технічних навчальних закладах, вищій школі. Він порекомендував для обговорення тему туристичного краєзнавства в освітній галузі, до 20-річчя Івано-Франківської обласної організації НСКУ запропонував заслухати виступи про історію та сучасність краєзнавства Прикарпаття. Наукові дискусії на конференції сприяли подальшому розвитку освітянського краєзнавства, зокрема, вже у 2015 р. українські вчені презентували підручник «Основи краєзнавства» для студентів вищих навчальних закладів, уніфікований для усіх спеціальностей.

Важливим напрямом у роботі організації є видавнича діяльність. Знаковим явищем на Івано-Франківщині стало заснування у 2002 р. регіонального науково-методичного альманаху «Краєзнавець Прикарпаття», який об'єднав навколо себе краєзнавців, науковців, педагогів, студентів, школярів, людей різних професій, залюблених у рідний край. Тематика публікацій торкається усіх основних напрямів краєзнавчих досліджень – історичного, літературного, географічного, освітянського. За десять років у журналі 254 автори опублікували 564 статті, подано матеріали про 262 дослідників краю. Детальну інформацію про зміст видання вміщено у започаткованому «Довіднику журналу «Краєзнавець Прикарпаття». Науково-пошуковий набуток журналу став предметом досліджень (в тому числі магістерські роботи) студентів-істориків Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Редакція альманаху видає також «Бібліотеку журналу «Краєзнавець Прикарпаття». Перелік видань цієї серії різноманітний: художньо-краєзнавчий роман, історичні та біографічні нариси, літературні розвідки. Серед них – «Стародавній Галич: цивілізація відома і таємнича», «3 історії створення музею і пам'ятника «Руській Трійці» в Івано-Франківську», «Пам'ятники Кобзареві на Прикарпатті» (упорядники М. Косило, Б. Гаврилів), «Літопис краєзнавців Прикарпаття», книги про видатні постаті нашої історії – «Академік Петро Тронько на Прикарпатті», про нього ж – «Божий помазаник» (автор Д. І. Мохорук), «Михайло Василюшин – Герой України з Рожнятівщини», «Михайло Дідишин – краєзнавець з Гуцульщини», «Текла кровця по Україні (М. І. Паньків), «Острови пам'яті» (В. К. Морозюк). Загалом у світ вийшло 24 числа журналу та 10 книг. До кожного з цих видань доклали праці Михайло Косило як автор, редактор, організатор-видавець.

Для відзначення активістів краєзнавчого руху обласною організацією НСКУ спільно з департаментом культури, національностей та релігій облдержадміністрації у 2011 р. започатковано щорічну обласну премію імені Володимира Полека у галузі краєзнавства, яка присуджується за вагомий внесок у справу вивчення, збереження і популяризації історико-культурної спадщини Прикарпаття, у розвиток різних напрямків краєзнавчих досліджень. Її лауреатами стали відомі краєзнавці, зокрема, Володимир Грабовецький, Богдан Гаврилів, Петро Арсенич, Володимир Великочий, Ігор Коваль, авторський колектив книги «Покуття» під керівництвом Василя Марчука. У 2013 р. краєзнавці за пропозицією М. Косила на кошти від членських внесків заснували премію на кращу книгу з краєзнавчої тематики у номінаціях наукове та науково-популярне видання. Нею були відзначені такі книги, як «Історія Прикарпаття в краєзнавчих дослідженнях» (автор Богдан Гаврилів), «Археографічна та краєзнавча діяльність «Руської трійці» (початок 30-х – кінець 80-х рр. XIX ст.) до 180-річчя утворення гуртка «Руська трійця», «Пам'ятка українського книгодрукування XVII ст. з Етнографічного музею Калушини» (Іван Тимів), «Легенди старого Станиславова» (Іван Бондарев), «На перевалі духу» (Світлана Флис, о. І. Лозинський).

Непересічною подією для України стало відкриття 31 грудня 2013 р. в м. Івано-Франківську першого в країні пам'ятника зачинателям українського національного відродження в Галичині, засновникам українського літературно-краєзнавчого гуртка «Руська трійця» (1833 р.), видавцям альманаху «Русалка Дністровая» Маркіяну Шашкевичу, Івану Вагилевичу, Якову Головацькому. За ініціативи обласної організації НСКУ пам'ятник «Руській трійці» (скульптор Володимир Довбенюк) зведений на народні кошти, зібрані протягом історико-патріотичної акції «Збудуємо методом народної будови пам'ятник «Руській трійці». За 500 днів понад 20 тисяч добровольців з України та зарубіжжя переказали на рахунок благодійного фонду 180 тис. грн. Сподіваємось, що досвід івано-франківців отримає поширення серед краєзнавців України.

Значну пошуково-дослідницьку роботу розгорнула обласна організація Спілки до 200-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка. Краєзнавці детально вивчили історію

увічнення Кобзаря у пам'ятниках в Україні. Після опрацювання зібраних матеріалів Михайло Косило з'ясував, що в Івано-Франківській області споруджено 211 пам'ятників та пам'ятних знаків Тарасу Шевченку. Цей найвищий в Україні та світі показник був офіційно зафіксований у національному реєстрі рекордів України у категорії «Мистецтво» – «Найбільша кількість пам'ятників Тарасу Григоровичу Шевченку в одній області». Урочистості з цієї нагоди відбулися 30 грудня 2014 р. у Музеї народної шани Тараса Шевченка в приміщенні обласного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта».

Окрім освітянської та громадської діяльності Михайло Косило значну увагу приділяє науководослідній роботі. У його доробку понад 40 наукових публікацій у фахових виданнях з проблем краєзнавства та туризму. У даний час дослідник розробляє наукову тему «Розвиток туристсько-краєзнавчої роботи в позашкільних навчальних закладах України у другій половині ХХ – початку ХХІ ст.».

За вагомий внесок у розвиток української освіти, краєзнавства та туристичної справи Михайло Юрійович нагороджений Грамотою Верховної Ради України, Подякою Прем'єр-міністра України, Подякою міського голови м. Києва, Почесними грамотами Івано-Франківської обласної державної адміністрації та обласної ради, знаками «Відмінник освіти України», «Софія Русова», удостоєний звання Почесний працівник туризму України, педагогічної премії ім. М. Стельмаховича.

Як багатогранна та дієва особистість, Михайло Юрійович у своїх життєвих справах опирається на міцний тил – дружну і турботливу родину. Його завжди підтримують дружина і однопумець Ірина Вікторівна, діти та онуки, власне, як і він повсякчас піклується про них. Михайло Косило користується повагою та заслуженим авторитетом серед колег, краєзнавців, туристів, широкої громадськості, його проекти відомі не лише в Україні, а й за кордоном. Працелюбність і вимогливість гармонійно поєднуються в ньому зі щирою увагою до людей, його вирізняє високий професіоналізм, відповідальність за обрану справу, творча ініціатива, невгамовний пошук нового в усіх сферах його діяльності. Михайло Юрійович Косило творить власну, ґрунтовну, яскраву і самобутню сторінку в історії українського краєзнавства.